

Egyirányú és kétirányú kommunikáció ismérvei

Az emberi kommunikáció több csatorna igénybevételével történik. Az emberi kommunikáció digitális és analógias kódok által jut kifejezésre, így elkülöníthetjük a:

- **verbális kommunikációt**, mely a nyelvvel, mint digitális kóddal kifejezhető emberi beszédet és írást jelenti;
- **a nem verbális kommunikációt**, mely magában foglal minden olyan üzenetet, amely analógias kódok által fejezhető ki. Ide tartozik a gesztus, a mimika, a mozgás, a térköz, az öltözködés stb. (Napjainkban egyre több tudományág foglalkozik ennek a csatornának a feltárásával, leírásával.)
- az emberi kommunikáció két csatornája azonban csak a tudományos vizsgálódás céljából választható szét, a valóságos folyamatban ezek a tényezők szorosan összefonódva, egymást kiegészítve vesznek részt.
- **a metakommunikációt** az utalások hordozzák, melyek megjelenhetnek az emberi kommunikáció mindkét csatornáján:
- a verbális közlésben, ha az adott szövegnek a közvetlen nyelvi szintjénél elvontabb jelentése van (pl. humor, nyelvi játék, elhallgatás).
- a metakommunikáció a verbális közlés mindkét típusában (beszéd és írás) előfordulhat;
- a nem verbális közlésben, ha az üzenet nem szándékos, nem tudatos (pl. mimika, gesztus, távolság, testtartás).

Összefoglalva: a metakommunikáció igen összetett és nehezen leírható kategória. Külön csatornát nem képez, általában a nem verbális csatorna jelzései hatnak metakommunikatív módon, ha azok nem a tartalmi kommunikáció jelei.

A **nyelvi** kommunikáció, tehát a beszéd és az írás is kulturális termék, amely az ember fejlődéstörténete során alakult ki.

II. Szokás a beszédet a nyelv elsődleges közegének tekinteni, az írást pedig csak másodlagosnak.

Ennek az állításnak az alátámasztására sokféle érvet felsorakoztathatunk, amelyek két nagy csoportba rendezhetők.

1. genetikus érvek:

- az emberiség történetében a beszéd alakult ki először, és csak később jött létre az írás;
* minden olvasási és írásos esemény az alapul szolgáló beszélt nyelv közvetítésével megy végbe; az egyén az életében beszélni tanul először, s az írást csak később sajátítja el;

2. általános érvek:

- nincs beszélt nyelv nélküli emberi közösség, de sok olyan közösség van, amelynek nincs írásrendszere;
- még az olyan közösségekben sem minden felnőtt írástudó, amelyekben létezik írás: a gyerekek már beszélnek, mielőtt írni tanulnának.
- beszéd és az írás – amelyek közvetítésével a nyelvi kommunikáció megvalósul

- Az emberiség története során alakult ki, bár egymástól nagyon távol eső időkben. Mind a beszélt, mind az írott kommunikáció tartalmaz sematikus, formális elemeket is, de ezek a kommunikáció fajtájának megfelelően különböznek egymástól. Ugyancsak különbözőek az egyes kommunikációs módokat kísérő nem verbális elemek is.

III. A nyelvi kommunikációt sok szempontból osztályozhatjuk:

– a folyamat irányultsága szerint például lehet:

1) egyirányú és

2) kétirányú.

Egyirányú a kommunikáció akkor, amikor a vevőnek nincs módja a folyamaton belül a feladó szerepét betölteni (pl. költő, író és a művet olvasó, befogadó viszonya; előadás; televíziós adás).

Kétirányú abban az esetben, ha a kommunikációs folyamatban részt vevő feladó és címzett időről időre szerepet cserél (pl. beszélgetés, telefonálás, vita). A kétirányú kommunikáció – az esetek többségében – azonban nem jelenti a felek egyenrangúságát is. Így e típuson belül el kell különítenünk az egyenrangú és az egyenlőtlen viszonyt a feladó és a címzett között.

A kommunikáció típusait elemezve különbséget tehetünk még:

1) közvetlen és

2) közvetett kommunikáció között is.

Közvetlen a kommunikáció akkor, ha a feladó és a címzett egyszerre vesz részt a folyamatban, és térben közel van egymáshoz. Minden más esetben közvetett kommunikációról beszélünk. Például a tömegkommunikáció minden fajtájára a közvetettség és egyirányúság jellemző. Ide soroljuk azokat az eseteket is, amikor a feladó és címzett személye ugyanaz (autokommunikáció). Például magunknak készítünk emlékeztető feljegyzést vagy csomót kötünk a zsebkendőnkre.

Közvetett a kommunikáció akkor is, amikor egy harmadik résztvevő segítségével jut el az üzenet a feladótól a címzettig (pl. színházi előadás, szóvivő, tolmács, kerítő, ügynök). A kommunikáció egyik alaptétele, hogy nem lehet nem kommunikálni. Ez annyit jelent, hogy minden emberi megnyilvánulás – még a hallgatás, a nem cselekvés is – kommunikáció, hisz az is jelez, jelent és üzen valamit.

Tehát a kommunikációs folyamatokat alapvetően két nagy csoportra osztható. Egyrészt ott van a verbális módozat, mely rendkívül hatékony közlésre, kapcsolatteremtésre, és persze megőrzésre.

A másik oldalon ott állnak a nonverbális eszközök. Ezek lehetnek apró, már-már észrevétlen vokális jelek, melyek megváltoztatják az üzenet jelentését, nyomatékát.

A nem nyelvi kifejezőeszközök: ha összhangban vannak a szöveg tartalmával, nyomatékosítják, ha nincsenek, cáfolják, amit mondunk. Ugyanolyan fontosak, mint a nyelvi kifejezőeszközök.